

Vállalkozóvá váló munkanélküliek jellemzői

BAKÓ TAMÁS – KÁLMÁN JUDIT–KÁROLYI RÓBERT

KRTK-KTI WP – 2022/21

2022 November

<https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/11/CERSIEWP202221.pdf>

KRTK-KTI Working Papers are distributed for purposes of comment and discussion. They have not been peer-reviewed. The views expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily represent the views of the Centre for Economic and Regional Studies. Citation of the working papers should take into account that the results might be preliminary. Materials published in this series may be subject to further publication.

A KRTK-KTI Műhelytanulmányok célja a viták és hozzászólások ösztönzése. Az írások nem mentek keresztül kollegiális lektoráláson. A kifejtett álláspontok a szerző(k) véleményét tükrözik és nem feltétlenül esnek egybe a Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont álláspontjával. A műhelytanulmányokra való hivatkozásnál figyelembe kell venni, hogy azok előzetes eredményeket tartalmazhatnak. A sorozatban megjelent írások további tudományos publikációk tárgyát képezhetik.

ÖSSZEFOGLALÓ

Jelen tanulmányban azt vizsgáltuk, hogy a 2014-2015 között legalább egy napig regisztrált munkanélküliek milyen tulajdonságok mentén vesznek részt a vállalkozóvá válást elősegítő programokban Magyarországon. Az adatok azt mutatják, hogy némileg hátrányosabb helyzetűek azok a munkanélküliek, akik támogatást vettek igénybe a vállalkozásuk beindításához - magasabb a pályakezdők, nők, alacsonyabb a felsőfokú végzettségűek aránya, kisebb az átlagos járadék átlaga. Eredményeink szerint nagyon erős az iskolai végzettség, valamint az értelmiségi foglalkozás, korábbi vezetői pozíció összefüggése a vállalkozóvá válás és a támogató programban való részvétel esélyeivel is. Tehát támogató programmal és támogató program nélküli is a felsőfokú végzettséggel rendelkezők, szaktudással bírók esélyei a legnagyobbak a vállalkozóvá válásra, ugyanakkor ők azok is, akik ehhez nagyobb eséllyel élnek támogatással. Egyértelműen látszik az is, hogy mivel az EU támogatások miatt a konvergencia régiókban több ilyen képzéssel, mentorálással és alaptőke-biztosítással kombinált komplex program futott, mindenütt nagyobb volt az esélye a támogatásba kerülésnek, mint Közép-Magyarországon, ám a program térbeli eloszlása meglehetősen egyenlőtlen.

JEL: I38, J47, J48, P11, R58

Kulcsszavak: foglalkoztatáspolitikai, aktív munkaerőpiaci programok, munkaerőpiac, vállalkozóvá válás, regionális fejlesztés

Bakó Tamás

KRTK KTI és Budapesti Metropolitan
Egyetem
e-mail: bako.tamas@krtk.hu

Károlyi Róbert

KRTK KTI
e-mail: karolyi.robort@krtk.hu

Kálmán Judit

KRTK KTI és Budapesti Corvinus Egyetem
e-mail: kalman.judit@krtk.hu

A műhelytanulmány alapjául szolgáló kutatást az NKFIH, K-135486 számú, "Munkanélküliek vállalkozóvá válásának támogatása: Hatékonyság, heterogenitás és holtteher-veszteség" című kutatási projektje támogatta.

From unemployed to entrepreneur – basic characteristics

TAMÁS BAKÓ – JUDIT KÁLMÁN– RÓBERT KÁROLYI

ABSTRACT

This paper examines characteristics for participation in active labor market policies assisting the unemployed in turning into entrepreneurs- among those who were registered unemployed for at least one day during 2014-15 in Hungary. Data shows that it is rather the disadvantaged unemployed who claimed public support for setting up their own business - higher proportions of young entrants and women, lower proportions of higher educated and smaller average social security contributions. According to our result there is a strong relationship between level of education, having an intellectual occupation, former leadership position and becoming an entrepreneur as well as the probabilities for participating in the supportive ALMP program. Thus with or without such support programs those with higher education or special expertise have higher chances for setting up their own business, at the same time they are also the ones who have better chances to claim public support for this. Spatial patterns are also clearly visible: due to EU funding higher amounts of such complex support programs (offering combined training, mentoring and start-up subsidies) were running in convergence regions, hence probabilities for obtaining public support were higher everywhere in the country than in the Central Hungary region. Yet spatial distribution of the program was rather unequal.

JEL codes: I38, J47, J48, P11, R58

Keywords: employment policy, active labour market programs, labour market, entrepreneurship, regional development

1. Bevezetés

Noha a munkanélküliségi ráta jelentősen mérséklődött 2011 és 2019 között, a pandémia megtörte ezt a csökkenő trendet, valamint továbbra is magas a munkanélküliek aránya a képzetlenek és a fiatalok körében. Számos különböző aktív munkaerő-piaci eszköz létezik, amelyek elősegíthetik a hátrányos helyzetű csoportok tagjai számára a munkanélküliségből való kilépést, ezek közül az egyik, az eddig kevésbé vizsgált vállalkozóvá válást támogató program. Ez a szakpolitikai eszköz alkalmas lehet azoknak a munkanélkülieknek, akiknek valamilyen okból kifolyólag alulértékelt a munkájuk a munkapiacra (például az alacsony szintű formális képzettséggel rendelkezők, vagy a fiatalok, akiknek nincs még megfelelő munkatapasztalatuk), vagy akik diszkriminációval néznek szembe (például a romák). Munkanélküliből önfoglalkoztatóvá válni, vagy saját vállalkozást alapítani megoldást jelenthet azok számára, akik kevés munkaajánlattal szembesülnek (például korlátozott számú részmunkaidős állás a kisgyermekes nők esetében), vagy akik a strukturális változás miatt leszakadó térségekben élnek. Az önfoglalkoztatás átmeneti segítséget jelenthet a munkanélkülieknek abban, hogy fenntartsák a humán tőkéjüket, ápolják, szélesítsék kapcsolati hálójukat, melyek segítséget jelenthetnek visszatérni a fizetett munkapiacra, ha netán a saját vállalkozás csődbe jut. A fenti előnyök ellenére számos nehézséggel néznek szembe azok a munkanélküliek, akik vállalkozóvá szeretnének válni. Sokuk nem rendelkezik a vállalkozás alapításához, működtetéséhez szükséges alapvető készségekkel, gazdasági, jogi ismerettel, nincs megfelelő kezdőtőkájük. Annak érdekében, hogy ezeknek az akadályozó tényezőknek a hatásait enyhítsék számos országban biztosítanak a munkanélküliek számára vállalkozóvá válást segítő komplex programokat.

Ugyanakkor ezeknek a programoknak is vannak bizonyos hátrányai és korlátai. Az egyik ilyen negatív és nehezen mérhető, számszerűsíthető hatás abból fakad, hogy a támogatott vállalkozások kiszoríthatnak a piacról már jelenlévő, nem támogatott, de hatékonyabb vállalkozásokat. Egy másik lehetséges negatív hatás, ha a program hatására a korábbi alkalmazottak helyett támogatott egyéni vállalkozókat kezdenek el foglalkoztatni bizonyos vállalatok – ahogy az történt pl. a magyar közfoglalkoztatási program hatására is (Molnár és szerzőtársai, 2019). A támogatás miatt a vállalkozók esetleg elkényelmesedhetnek, kisebb erőfeszítést fejtenek ki, kisebb gondossággal járhatnak el a rendelkezésükre álló pénzeszközök felhasználásában, mint támogatás nélkül. Érdemes megemlíteni, hogy a rendelkezésünkre álló, viszonylag kevés empirikus eredmény nem ad egyértelmű választ a munkanélküliek vállalkozóvá válását támogató programok hatékonyságáról. Pfeiffer and Reize (2000) a

támogatások hatását vizsgálta a munkanélküliek által alapított vállalkozások túlélésére Kelet- és Nyugat-Németországban. A szerzők azt találták, hogy szemben a nyugat-németországi támogatott vállalkozásokkal a kelet németországi munkanélküliek alapította támogatott vállalkozások kisebb valószínűséggel maradtak fenn a támogatást követő egy évben, mint a minden egyéb tekintetben hasonló, de támogatásban nem részesülő vállalatok. A szerzők ezt a kelet-németországi munkanélküliek egy részére jellemző opportunistá magatartással, egyfajta „cash and carry” hatással magyarázták: egyesek, akik állami támogatásban részesülnek, amikor létrehozzák vállalkozásukat csak az anyagi támogatást akarják megkapni, és amint ezt elérték hamarosan bezárják üzletüket. Almus (2001) ugyanezt a vállalati mintát vizsgálta, de öt éves időtartamot vett figyelembe. Eredményei szerint Kelet-Németországban a támogatás és a cégek túlélése, valamint foglalkoztatásuk növekedése között pozitív kapcsolat mutatható ki. Következtetése szerint öt éves periódus alatt a támogatás túljut a cash and carry hatáson, azaz ilyen távon inkább a pozitív hatások dominálnak. Caliendo és tsai (2015) azt találták, hogy az előzőleg munkanélküli vállalkozók hátrányokkal néznek szembe olyan jellemzők mentén, mint a vállalkozói képességek, vagy a tőkéhez való hozzáférés. Továbbá, 19 hónappal a létrehozásuk után a támogatott cégek magasabb túlélési arányt mutattak, mint a nem támogatott cégek, de lemaradtak a bevétel, növekedési ütem, valamint az innováció terén. Ezek a kutatások rámutatnak a vállalkozóvá válást támogató programok célzásának fontosságára, csak akkor lehet pozitív hatást remélni ezektől a programoktól, ha a támogatást a valóban rászorulóknak adják (azaz akik a támogatás nélkül nem tudtak volna vállalkozást indítani). Ezzel összhangban jelen tanulmány célja, hogy megvizsgálja, hogy milyen tényezők mentén különböznek a 2014-ben és 2015-ben vállalkozóvá válási támogatásban részesülő munkanélküliek, az ilyen támogatásban nem részesülő munkanélküliektől, illetve, hogy van-e a megfigyelhető jellemzők mentén különbség a vállalkozói támogatásban részesülő munkanélküliek és a vállalkozói támogatásban nem részesülő, de mégis vállalkozóvá váló munkanélküliek között.

A tanulmány felépítése a következő: a második fejezetben röviden áttekintjük a vállalkozóvá válást segítő programok működésének intézményi hátterét, a harmadik fejezetben ismeretjük az adatokat, valamint a mintát és almintákat jellemző leíró statisztikákat, a negyedik fejezetben regressziós modellekkel vizsgáljuk azokat a tényezőket, melyek megkülönböztetik az előbbieken említett csoportokat, végül az ötödik fejezetben összefoglaljuk az eredményeinket.

2. Intézményi háttér

Magyarország az EU 2020 stratégia keretében, a Nemzeti Reform Programban a 20-64 éves lakosság 75%-os foglalkoztatási rátáját tűzte ki globális elérendő célként a 2014-2020 időszakra. Az Európai Unióval kötött Partnerségi Megállapodásban ugyancsak célul tűzte ki a 15-25 év közötti fiatalok munkanélküliségének csökkentését is, a foglalkoztatási lehetőségeik bővülését a vállalkozóvá válást és az induló vállalkozások fejlesztését szolgáló intézkedések révén. Ennek megfelelően indított különböző foglalkoztatáspolitikai beavatkozásokat, programokat, melyeket uniós és hazai forrásból finanszírozott, köztük még ebben az időszakban is egy igen jelentős elem volt a Közmunkaprogram. Ez utóbbiba bekerültek fiatalok, és képzetesebb munkakeresők is, aki inkább szolgálhattak a vállalkozóvá válást segítő programok célcsoportjaként. Fontos megemlíteni azt a külső körülményt is, hogy ezalatt az időszak alatt jelentősen megváltozott a munkaerőpiaci környezet Magyarországon: a gazdaság növekedésével párhuzamosan a foglalkoztatás dinamikus bővülése, bizonyos ágazatokban és területeken munkaerőhiány volt megfigyelhető, s így a munkanélküliség is lecsökkent.

Jelen tanulmányban az aktív munkaerőpiaci eszközökön belül leszűkítve csak a vállalkozóvá válást segítő programokkal foglalkozunk, melyek között szerepelnek kifejezetten a fiatal korosztályt célzó, valamint az összes álláskeresőnek szólóak is. A programokat jellemzően a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, a szakképzési centrumok, valamint az OFA (Országos Foglalkoztatási Alap) valósította meg, illetve az EU-s forrásokból finanszírozott, különböző operatív programok (GINOP, VEKOP) keretein belüli programokat az Irányító Hatóságok menedzselték, de a megvalósító az NFSZ, az OFA és egyes pályázatoknál szakmai szervezeteket tömörítő konzorciumok voltak. Ezek a megbízott koordináló szervezetek (általában régióként más és más szervezet), egyszerűsített, folyamatos beadással, ám a képzést, mentorálást biztosító szervezetek, cégek előzetes kiválasztásával végezték a vállalkozóvá válást segítő programok pályáztatását. Nehezítette a pályázók (és a jelen kutatás) helyzetét, hogy ezek a programok az adott időszakban egymással párhuzamosan is futottak, valamelyest átfedő, de némileg eltérő célcsoportokkal és kritériumokkal. Továbbá amint látható a menedzselésük is egyszerre központosított és ugyanakkor elég széttöredezett volt – hisz nem mindent koordinált és bonyolított a munkaügyi kirendeltségi hálózatot működtető NFSZ.¹

¹ Az NFSZ 2015 óta integrálva lett a kormányhivatalokba, a járási kormányhivatalok egy osztályaként működik, a megyei kormányhivataloknak illetve a Gazdasági-, a Belügyminisztériumnak és a korábbi EMMInek is jelent. Így tehát a Miniszterelnökség alá tartozik a dolgozói állománya, valamint infrastuktúrája, ám pl. az adatbázisa a Belügyminisztérium felügyelete alatt van.

A fiatalokat célzó programok között 2012-től egyik fontos program volt a TÁMOP-2.3.6 Fiatalok vállalkozóvá válása című program az ország 6 ún. EU konvergencia régiójában, összesen kb. 7 Mrd Ft keretösszeggel, a vonatkozó Irányító Hatóságok által menedzselve.² Majd az egész EU-ban elindított Ifjúsági Garancia Program részeként a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program keretében, a 2014-2020 közötti időszakban indult el az 5.1.9. és 5.2.7-18 támogatási program, mely már kifejezetten csak a regisztrált álláskereső, 30 év alatti fiatalokra fókuszált, az ő vállalkozóvá válásukhoz nyújtott segítséget, ezzel is segítve őket az elsődleges munkaerőpiac felé. A program biztosította a szükséges kompetenciákat fejlesztő képzést, segítséget nyújtott az üzleti terv elkészítésében, majd az így felkészített fiatalok által valóban megalapított vállalkozásoknak biztosított az induló költségeit. Ezekben a programokban a feltételeknek megfelelő (tehát előzőleg kifejezetten a korábbi program, a GINOP 5.1.9 képzésén részt vett, üzleti tervet készített), 18-30 év közötti, sem oktatásban, sem képzésben nem résztvevő (NEET), regisztrált álláskereső fiatal által alapított egyéni vagy társas vállalkozás projektjét minimum 2M Ft, maximum 4,5 M Ft vissza nem térítendő támogatásban részesítették. A kifejezetten fiatalokat célzó program keretösszege 24 Mrd Ft volt. Párhuzamosan futott ugyanakkor a GINOP program keretén belül egy szélesebb körű, álláskeresők (30 év feletti) vállalkozóvá válását támogató program is, 12 Mrd Ft keretösszeggel, hasonló konstrukcióval, kompetenciákat biztosító képzés, mentorálás és kezdeti tőketámogatás biztosításával.

Mivel EU Kohéziós forrásokból valósultak meg, ezek a programok a kevésbé fejlett konvergencia régiókban futottak, tehát Közép-Magyarországon (mely ebben az időszakban már felette volt a Kohéziós támogatásokban EU szinten meghúzott fejlettségi szintnek) nem. (Ott „Vállalkozó Start” program néven külön program indult az álláskeresőknek, 5Mrd forrással, hasonló konstrukcióban, de az OFA megvalósításában). Nagyon fontos és ellenőrzött kitétel volt, hogy nemcsak a támogatott egyén lakcíme, de a létrehozott vállalkozás székhelye, a beszerzett eszközök számviteli könyvelése, valamint az esetleges foglalkoztatottak lakhelye is ugyanazon kevésbé fejlett régióban, napi ingázással megoldható távolságban legyen – elkerülendő a program kijátszását. Álláskeresőnek a programba jelentkezés időpontjában kellett lenni, a képzés idejéig nem is lehetett megalapítani a vállalkozást, de ezalatt más

² A program „A” komponense keretében több mint 3 000, mikro- és kisvállalkozást alapítani szándékozó 18-35 év közötti fiatal (tehát szélesebb körben, nemcsak 25 év alattiak) képzése valósult meg, több mint 2 000 üzleti terv készült el, és több mint 1 800 vállalkozás jött létre. A program „B” komponensében a létrejött vállalkozások közül 1 600 részesült maximum 3 M Ft (társas vállalkozás esetén 6 M Ft) összegű, vissza nem térítendő támogatásban induló költségeiket támogatandó. 2014-ben a Közép-magyarországi Régió fiataljainak támogatására is elindult egy „tükörprogram” hazai forrásból, 830 M Ft keretösszeggel az OFA (Országos Foglalkoztatási Alap) megvalósításában. E program keretében több mint 300 fiatal képzése valósult meg, és több mint 200 új vállalkozás jött létre 2015-ig.

foglalkoztatást már tolerált a rendszer. Többféle vállalat, bizonyos kizárt tevékenységi körök (tanácsadás, lízingelés, ingatlanközvetítés, piacozás, kocsma üzemeltetés stb.) és a beszerzendő eszközökre is vonatkozó feltételek mellett finanszírozható volt belőle számos, egy vállalkozás beindításához szükséges dolog, pl. bérköltség (limitálva a mindenkori bérminimumra), eszközbeszerzés, bérleti díj, később gépjármű bérlet stb. Többféle vállalkozási forma (egyéni, betéti és korlátolt felelősségű társaság) is lehetséges volt az induló vállalkozáshoz. A tőketámogatást elnyerő egyéneknek a vállalkozást már főállású vállalkozóként a program első 12 hónapjában (amíg bértámogatást kapott), valamint utána még 12 hónapig működtetnie kellett, s utóbb már a minimum 1M Ft-os éves árbevétel feltétele is megjelent.

Ezek az EU finanszírozású programok egyrészt az n+2 szabály miatt épp 2022-ig tartottak (bár a benyújtási határidejük már lejárt).

3. Adatok és leíró statisztikák

Jelen kutatás legfontosabb információforrása a nyilvántartási adatbázis, mely a munkanélküli központokban álláskeresőként regisztrált személyek főbb adatait tartalmazza. A rendelkezésünkre álló adatokból kiválasztottuk azokat a munkanélkülieket (illetve a vonatkozó összes munkanélküli periódusukat), akik 2014 és 2015 között legalább egy napot munkanélküliek voltak. Az adatbázis minden rekordja egy személy egy nyilvántartási periódusát mutatja, az adott periódus során érvényes jellemzőkkel. Egy személy több soron is szerepelhet, ha több alkalommal is nyilvántartásba vették. A munkanélküli periódus kezdő és vége dátumán túl az alábbi adatokkal rendelkezünk az álláskeresőkről a nyilvántartási adatbázis alapján: nem, születési dátum, kirendeltség, állandó lakhely járása, iskolai végzettség, keresett állás állománycsoportja, keresett állás FEOR kódja, pályakezdő-e. A keresett állás állománycsoportja nyolc kategóriába sorolja a foglalkozásokat, ezekből a következő négy csoportot képeztük: vezetői foglalkozások; adminisztratív és szolgáltató foglalkozások; szakmunkások; betanított és segédmunkások. Az állandó lakhely járása alapján minden munkanélküli meghatároztuk a lakhely régióját, a születési dátum és a munkanélküli periódus kezdő dátuma alapján pedig a kiszámoltuk a kort.

A nyilvántartási adatbázis egyik legfőbb hiányossága, hogy nem megbízható a munkanélküli periódus vége dátuma. A munkaügyi központok ügyintézőire nem vonatkozik szigorú törvényi szabályozás arra kiterjedően, hogy pontosan lezárják a nyilvántartást annak végeztével (csak a járadék nyilvántartásra vonatkoznak szigorú szabályok, mivel ott pénzkifizetés történik). Ezért sok esetben előfordul, hogy hiányzik a nyilvántartás vége dátuma,

vagy a ténylegesnél későbbi időpont van beírva. Ugyanakkor a munkanélküli periódust le kell zárni a következő esetekben: elhelyezkedés, együttműködés hiánya, nyugdíjba menetel, nappali tagozatos tanulmány, elhalálozás, az ügyfél kérelmére. Ezen okok jól felderíthetők a kapcsolt adminisztratív adatállomány többi adatbázisából, és ez alapján lehet korrigálni a nyilvántartás vége dátumát. A záró dátumok nem pontos kezelése miatt egymással párhuzamos periódusokat tártunk fel, annak ellenére, hogy ezt a törvény kizárja. Számos esetben fordult elő párhuzamos periódus azért, mert valakinek új nyilvántartási epizódot nyitnak, úgy hogy a korábban nyitott epizódját sem zárták le. Lakhelyváltás esetén gyakori, hogy az új lakhelyén is bejelentkezik valaki álláskeresőnek, úgy hogy a korábbi lakhelyén nem jelentette ki magát és ezért jelentkezik párhuzamos periódus a nyilvántartásban.

További problémát jelent a szüneteltetések nem megfelelő nyilvántartása. A munkanélküli nyilvántartást lehet szüneteltetni, akár évekre is. Sajnos ezeket a szüneteltetési periódusokat sem vezetik pontosan a munkaügyi központokban, ezért a szüneteltetési állományt a KRTK KTI nem kérte el az adatszolgáltatótól annak pontatlansága miatt. A munkanélküli nyilvántartást az alábbi okok miatt szüneteltetik: közfoglalkoztatás, rövid idejű kereső tevékenység, képzés, anyasági ellátások, önkéntes katonai szolgálat. Szerencsére az előbbieken felsorolt szüneteltetési okok is jól felderíthetők az adminisztratív adatállományok többi adatforrásából, így a szüneteltetéseket is figyelembe lehet venni a munkanélküliséggel érintett periódusok meghatározása során.

A nyilvántartási adatbázis mellett rendelkezünk egy járadékos adatállománnyal is, mely alapján meghatároztuk minden munkanélküli periódusra vonatkozóan az adott periódus első hónapján kapott álláskeresési járadék összegét. A nyilvántartási és járadékos állomány mellett felhasználtuk a napi szintű adatokat tartalmazó program adatbázist, mely minden munkanélküli esetében tartalmazza, hogy milyen munkaerő-piaci programban vett részt, ez alapján tudjuk, kik azok a munkanélküliek, akik 2014 és 2015 között valamely munkanélküli periódusuk során vállalkozóvá válást elősegítő támogatást kaptak.

Az utolsó állás foglalkozási csoportjához a KRTK KTI Adatbankjában összeállított Admin3 adatbázist használtuk, mely a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK), a Magyar Államkincstár (MÁK), az Oktatási Hivatal (OH), a Pénzügyminisztérium (PM) és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) egyéni és vállalati szintű adatait tartalmazza összekötve. Az 50%-os minta a 2003-ban TAJ-számmal rendelkezők állományából lett leválogatva. Az utolsó – azaz a munkanélküliségi epizódot közvetlenül megelőző – állás foglalkozási csoportjának meghatározásához az Admin3 alapadatbázisban szereplő első foglalkozási jogviszonyhoz tartozó feor kódokat használtuk fel, és így képeztük a következő tag foglalkozási

csoportokat: vezetői foglalkozások; szakértők és egyéb értelmiségi foglalkozások; adminisztratív és szolgáltatói foglalkozások; ipari és mezőgazdasági szakmunkások; képzettséget nem igénylő foglalkozások.

Az így összeállított adatállomány 607 886 fő 734 452 munkanélküli periódusát tartalmazza. A munkanélküliek 82%-ának csak egy munkanélküli periódusa volt, 15%-ának 2, míg 3, vagy ennél több munkanélküliségi epizódja csak a munkanélküliek alig 3 százalékának volt. Az 1. táblázat mutatja a teljes minta főbb leíró statisztikáit, a vállalkozóvá válást elősegítő támogatásban részesülő, valamint ilyen támogatásban nem részesülők almintáival együtt. Látható, hogy a vállalkozóvá válást elősegítő támogatásban a munkanélküliek elenyésző része részesült.

1. Táblázat: A minta leíró statisztikája

	Támogatásban nem részesülők		Támogatásban részesülők		Összesen	
	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás
Nem	0,51	0,50	0,47	0,50	0,51	0,50
Kor (év)	39	13	37	10	39	13
Legfeljebb általános iskola	0,37	0,48	0,08	0,28	0,36	0,48
Szaktanácsadó, szakiskola	0,28	0,45	0,28	0,45	0,28	0,45
Középiskola (érettségi)	0,28	0,45	0,48	0,50	0,28	0,45
Felsőfokú végzettség	0,07	0,25	0,15	0,36	0,07	0,25
Pályakezdő volt	0,13	0,33	0,11	0,32	0,13	0,33
Munkanélküli periódusok száma	1,21	0,48	1,16	0,39	1,21	0,48
Munkanélküli járadék (Ft)	9604	25667	8005	24332	9598	25662
Közép-Dunántúl	0,10	0,29	0,09	0,29	0,10	0,29
Nyugat-Dunántúl	0,07	0,26	0,13	0,34	0,07	0,26
Dél-Dunántúl	0,12	0,32	0,16	0,37	0,12	0,32
Észak-Magyarország	0,18	0,38	0,17	0,37	0,18	0,38
Észak-Alföld	0,23	0,42	0,20	0,40	0,23	0,42
Dél-Alföld	0,14	0,35	0,16	0,37	0,14	0,35
Budapest, és Pest megye	0,17	0,38	0,10	0,30	0,17	0,38
Megfigyelések száma:	605372		2514		607886	

Az adatok alapján megállapítható, hogy a támogatásban részesülők átlagosan 2 évvel fiatalabbak és képzettebbek, mint a támogatásban nem részesülők, ugyanakkor kisebb volt a munkanélküliségi periódusuk első hónapjára megállapított álláskeresési járadék összege. A támogatásban részesülők 11 százaléka, míg a támogatásban nem részesülők 13 százaléka volt pályakezdő. A vállalkozást elősegítő támogatásban részesülők 7 százalékponttal kisebb arányban élnek Budapesten, illetve Pest megyében, mint a támogatásban nem részesülők.

A 2. táblázat a vállalkozóvá váló munkanélküliek főbb ismérveit mutatja megbontva a vállalkozói támogatásban nem részesülő, de vállalkozóvá válók, valamint a vállalkozóvá válást elősegítő támogatásban részesülők almintáira.

2. Táblázat: A vállalkozóvá váló munkanélküliek leíró statisztikája

	VVT-ben nem részesülő, de vállalkozóvá válók		VVT-ben részesülők		Összesen	
	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás
Nem	0,51	0,50	0,47	0,50	0,50	0,50
Kor (év)	37	10	37	10	37	10
Legfeljebb általános iskola	0,10	0,30	0,08	0,28	0,10	0,29
Szakmunkás képző, szakiskola	0,22	0,41	0,28	0,45	0,25	0,43
Középiskola (érettségi)	0,47	0,50	0,48	0,50	0,48	0,50
Felsőfokú végzettség	0,20	0,40	0,15	0,36	0,18	0,39
Pályakezdő	0,10	0,30	0,11	0,32	0,11	0,31
Munkanélküli periódusok száma	1,13	0,36	1,16	0,39	1,14	0,38
Munkanélküli járadék (Ft)	11902	29925	8005	24332	10247	27754
Közép-Dunántúl	0,09	0,29	0,09	0,29	0,09	0,29
Nyugat-Dunántúl	0,08	0,27	0,13	0,34	0,10	0,30
Dél-Dunántúl	0,11	0,31	0,16	0,37	0,13	0,33
Észak-Magyarország	0,12	0,32	0,17	0,37	0,14	0,35
Észak-Alföld	0,23	0,42	0,20	0,40	0,22	0,41
Dél-Alföld	0,13	0,34	0,16	0,37	0,14	0,35
Budapest és Pest megye	0,25	0,43	0,10	0,30	0,19	0,39
Megfigyelések száma:	3407		2514		5921	

Az adatok azt mutatják, hogy némileg hátrányosabb helyzetűek azok a munkanélküliek, akik támogatást vettek igénybe a vállalkozásuk beindításához. Körükben magasabb a pályakezdők aránya, kisebb az átlagos álláskeresői járadék átlaga, alacsonyabb a felsőfokú végzettségűek aránya. Érdeemes megemlíteni, hogy négy százalékponttal magasabb a nők aránya a vállalkozást elősegítő támogatásban részesülő munkanélküliek között, az ilyen támogatásban nem részesülő, de vállalkozóvá válók munkanélküliekhez képest. A támogatásban nem részesülő, de mégis vállalkozóvá válók jóval nagyobb arányban élnek Budapesten és Pest megyében a támogatott csoporthoz képest.

A 3. táblázat mutatja a keresett és utolsó állás foglalkozási csoportját a vállalkozói támogatást kapott és a támogatásban nem részesülő csoportok esetében. A vállalkozói támogatásban részesülők nagyobb arányban dolgoztak vezetői, szakértői és egyéb értelmiségi foglalkozásokban, mint a támogatásban nem részesülő munkanélküliek. Ugyanakkor a legnagyobb különbség, mintegy 27 százalékpont a képzettséget nem igénylő foglalkozások esetében látható.

3. Táblázat: Keresett és utolsó állás foglalkozási csoportja

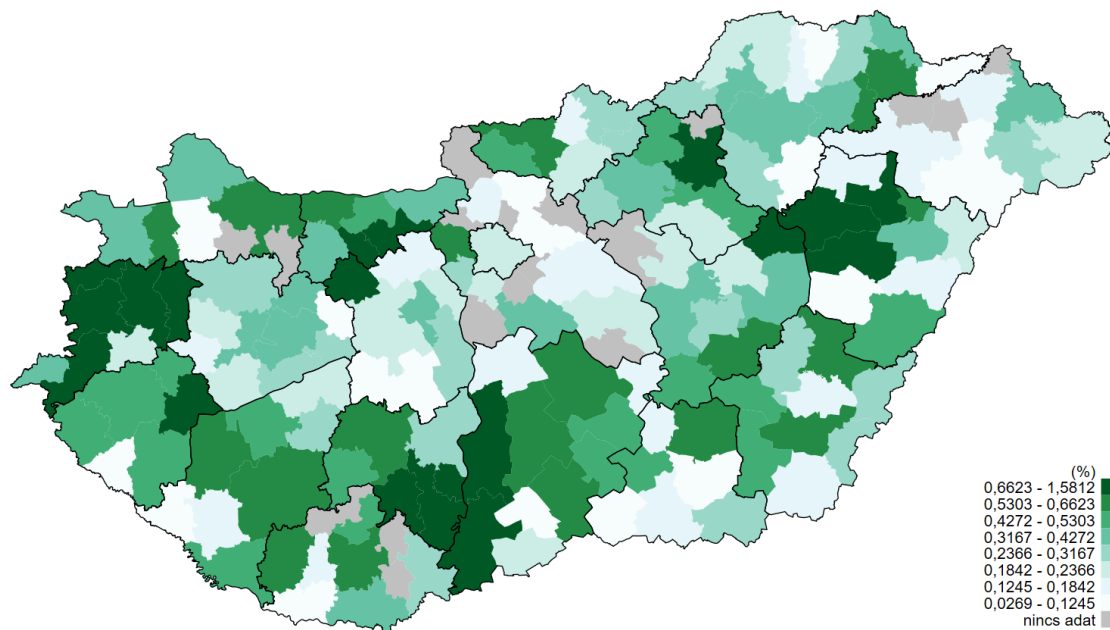
Utolsó állás foglalkozási csoportja	VVT kapott		VVT nem kapott		Összesen	
	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás
Vezetők	0,04	0,20	0,02	0,14	0,02	0,14
Szakértők, értelmiségi foglalkozások	0,11	0,32	0,04	0,20	0,04	0,20
Adminisztratív és szolgáltatói munkakörben dolgozók	0,49	0,50	0,29	0,45	0,29	0,45
Ipari, mezőgazdasági munkások	0,26	0,44	0,29	0,45	0,29	0,45
Képzettséget nem igénylő foglalkozások	0,09	0,29	0,36	0,48	0,36	0,48
Létszám:	1270		267956		269226	

Keresett állás állománycsoportja	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás
Vezetők	0,08	0,28	0,03	0,17	0,03	0,18
Adminisztratív, szolgáltatói foglalkozások	0,28	0,45	0,17	0,38	0,17	0,38
Szaktanácsadói foglalkozások	0,48	0,50	0,34	0,47	0,34	0,47
Betanított és segédmunka	0,15	0,36	0,46	0,50	0,46	0,50
Létszám:	2514		605372		607886	

A vállalkozói támogatásban részesülők nagyobb arányban keresnek vezetői foglalkozásokat, mint amilyen arányban az utolsó állásukban vezetői foglalkozásokat töltöttek be. A vállalkozói támogatásban részesülők nagyobb arányban keresnek magasabb státuszú foglalkozásokat (vezetői; adminisztratív és szolgáltató foglalkozások, szakmunkás foglalkozások), míg kisebb arányban betanított és segédmunkát, mint a vállalkozói támogatásban nem részesülő munkanélküliek.

Az 1. ábrán látható a programban résztvevők regisztrált munkanélkülieken belüli arányának térbeli eloszlása. A program kiterjedtségének térbeli eloszlása meglehetősen egyenlőtlen. A Vas megyei járási hivatalok esetében látjuk talán a legfeltűnőbb összpontosulását a részvételnek. Itt figyelhető meg a legnagyobb, 1,58 százalékos részvételi arány is, a Szombathelyi Járási Hivatal esetében. Kimagasló részvételi arányt mutatnak az adatok Tolna megyében is, a Bonyhádi és a Szekszárdi járásban is 1 százalék fölött volt a programban résztvevők aránya. A megfigyelt területi szóródásból természetesen mindenképpen magyaráznak valamennyit a hivatalok ügyfélköreinek összetételében lévő különbségek.

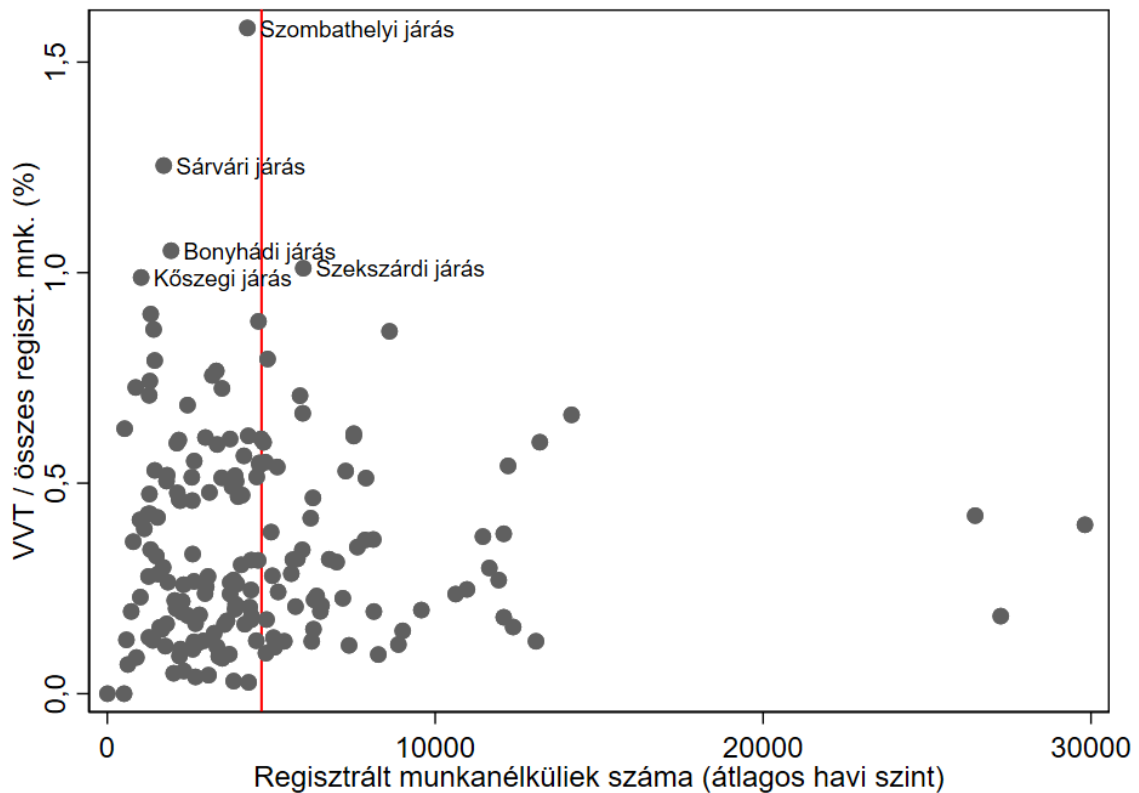
1. Ábra: Vállalkozóvá válást elősegítő programokban részt vevő munkanélküliek térbeli eloszlása

Továbbá az is számíthat, hogy mekkora ügyfélkörrel rendelkezik egy adott foglalkoztatási osztály. Kiemelendő a Komárom-Esztergom megyei járási hivatalok gyakorlata is, az Oroszlányi és a Tatabányi járásokban szintén magas 0,8-0,9 százalék közötti részvételt látunk, de hasonló adatok mutatkoznak a Hajdú-Bihar megyei Hajdúszoboszlói és Balmazújvárosi járásokban is. Ellenben, kifejezetten alacsony részvétel figyelhető meg Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Pest megye foglalkoztatási osztályain (a budapesti hivatalok adatait aggregáltan ábrázoltuk).

A 2. ábrán szintén a programban való részvétel arányát ábrázoljuk, azonban nem térben, hanem annak függvényében, hogy mekkora az adott foglalkoztatási osztály ügyfélköre. Az ügyfélkör volumenét a regisztrált munkanélküliek vizsgált időszakban megfigyelt átlagos havi állományával mérjük. Az ábrára tekintve nem figyelhető meg egyértelmű kapcsolat a volumen és a programban való részvétel valószínűsége között (a korrelációs együttható $-0,03$). Például a legmagasabb részvételt produkáló Szombathelyi járásban átlagos volt a regisztrált munkanélküliek állománya a vizsgált időszakban. Érdeemes azonban megjegyezni, hogy a regisztráltak száma nem feltétlen jó mérőszáma egy foglalkoztatási osztály leterheltségének, de annak felkészültségének sem. Az ábra leíró jellegű információt nyújt azonban arról, hogy a nagy ügyfélkörrel rendelkező (tipikusan nagyvárosi) hivatalok egyike sem mutatott nagy részvételi arányokat (ezek a különbségek is nagymértékben magyarázhatóak lehetnek a nagyvárosok és a szegényebb járások munkanélküli állományának összetételi különbségeivel).

2. ábra: Vállalkozóvá válást elősegítő programokban részt vevők aránya a regisztrált munkanélküliek között

Megjegyzés: a függőleges piros vonal a regisztrált munkanélküli állomány foglalkoztatási osztályok közötti átlagos szintjét jelzi

4. Regressziós eredmények

A munkanélküliek jellemzői és a vizsgált kimenetek közti összefüggést bináris logisztikus regresszió segítségével elemeztük. A regressziós táblázatokban az úgynevezett esélyhányadosokat (odds ratio) prezentáljuk.

Első elemzésünkben azt vizsgáltuk, mely tényezők növelték a valószínűségét annak, hogy egy regisztrált munkanélküli a vállalkozóvá válást támogató programban támogatást kapjon és vállalkozó váljon a munkanélküli periódusa vége után 30 napon belül (lásd 4. táblázat).

4. Táblázat: Vállalkozást elősegítő támogatásra ható tényezők

	(1)	(2)	(3)
Nem	0.969 (0.0404)	1.003 (0.0442)	1.177** (0.0859)
Szaktanácsadó, szakiskolai végzettségű	2.483*** (0.219)	2.480*** (0.219)	2.264*** (0.363)
Középfokú végzettségű	5.088*** (0.450)	5.105*** (0.452)	3.906*** (0.627)
Felsőfokú végzettségű	6.664*** (0.726)	6.691*** (0.729)	4.155*** (0.813)
15-23 éves	0.572*** (0.0483)	0.576*** (0.0485)	0.504*** (0.0876)
24-29 éves	0.669*** (0.0385)	0.668*** (0.0385)	0.682*** (0.0640)
51-60 éves	0.535*** (0.0342)	0.533*** (0.0341)	0.469*** (0.0528)
61, és felette	0.0939*** (0.0314)	0.0930*** (0.0311)	0.131*** (0.0656)
Szaktanácsadó, szakiskolai végzettségű (keresett foglalkozás)	2.498*** (0.168)	2.493*** (0.168)	1.667*** (0.189)
Adminisztratív, szolgáltatói foglalkozások (keresett foglalkozás)	1.921*** (0.149)	1.917*** (0.149)	1.545*** (0.198)
Vezetői foglalkozások (keresett foglalkozás)	3.053*** (0.322)	3.043*** (0.321)	2.223*** (0.375)
Vezetői foglalkozások (utolsó foglalkozás)			3.728*** (0.732)
Szaktanácsadó, értelmiségi foglalkozások (utolsó foglalkozás)			5.262*** (0.948)
Adminisztratív, szolgáltatói foglalkozások (utolsó foglalkozás)			2.881*** (0.382)
Ipari, mezőgazdasági foglalkozások (utolsó foglalkozás)			2.216*** (0.284)
Pályakezdő-e	0.832** (0.0692)	0.594*** (0.107)	0.910 (0.495)
Munkanélküliségi periódus első hónapjában kapott álláskeresési járadék	1.000*** (8.08e-07)	1.000*** (8.08e-07)	1.000*** (1.09e-06)
Munkanélküli periódus száma	0.809*** (0.0375)	0.775*** (0.0384)	0.663*** (0.0620)
Pályakezdő x munkanélküli periódus száma		1.506*** (0.202)	1.124 (0.460)
Pályakezdő x nem		0.739** (0.0938)	0.762 (0.285)
Közép-Dunántúl	1.880*** (0.170)	1.881*** (0.170)	2.531*** (0.363)
Nyugat-Dunántúl	3.434*** (0.284)	3.433*** (0.284)	3.760*** (0.528)
Dél-Dunántúl	2.867*** (0.227)	2.865*** (0.226)	3.051*** (0.427)
Észak-Magyarország	2.056*** (0.160)	2.055*** (0.160)	2.822*** (0.371)
Észak-Alföld	1.774*** (0.136)	1.773*** (0.136)	2.419*** (0.311)
Dél-Alföld	2.110*** (0.167)	2.108*** (0.167)	2.629*** (0.351)
Megfigyelések száma:	734,452	734,452	238,088

Esélyhányadosok, robusztus standard hibákkal, a referencia kategóriák: legfeljebb általános iskolai végzettség, 30-50 éves, keresett állás állománycsoportja esetében: betanított és segédmunkások, az utolsó állás állománycsoportja esetében képzettséget nem igénylő állások, a régiók esetében: Közép-Magyarország

Három modell specifikációt futtattunk, mindegyikben szerepeltek demográfiai változók (nem, korcsoport), iskolai végzettségek (általános iskola, szakmunkás, középfokú, felsőfokú), lakhely régiót jelző változók, pályakezdő-e, kapott-e munkanélküli járadékot már a munkanélkülisége első hónapjától, illetve hányadik munkanélküli periódusa az, amelyiket épp vizsgáljuk. A második modell specifikációban külön figyelemmel vagyunk a pályakezdők esélyeire, interakciókkal, a harmadik specifikációban pedig az egyén korábban betöltött állásának foglalkozási csoportjait is beemeltük.

Azt látjuk, hogy nagyon erős az iskolai végzettség összefüggése a vállalkozóvá válást támogató programban való részvétel esélyeivel. Az alacsony (általános iskola) végzettségűekhez képest mindegyik képzettség szignifikáns és jelentősen emeli az esélyét a munkanélküliség után vállalkozóvá válásnak – még hozzá emelkedő sorrendben. A másik nagyon erős tényező a szakértői, értelmiségi utolsó betöltött állás – az ilyen egyének esélye több mint ötszörös a vállalkozóvá válást támogató programban való részvételre a képzettséget nem igénylő állásokat betöltőkhöz képest. És hozzá kell tenni, hogy itt még valószínűleg alulbecslünk, mert épp ebben a csoportban jellemző az is, hogy karriermegfontolásokból, reputációs okokból akár nem is regisztrálnak inkább munkanélküliként ('szégyenfolt a CV-n'), vagyis nem látjuk őket az adatbázisban. Fontos még a vezető beosztás, akár az utolsó betöltött állás, akár a keresett állás állománycsoportjában, ez az, ami leginkább növeli az esélyét annak, hogy vállalkozóvá válást elősegítő támogatást kapjon az egyén.

A 30-50 évesek csoportja a legesélyesebb arra, hogy munkanélkülisége után támogatott vállalkozó legyen, mind a fiatalabbak, mind az idősebbek csoportjaiban negatív az összefüggés, tehát a 30-50 éveseknél kevésbé valószínűen válnak vállalkozóvá. Ez érthető is, hisz a 30-50 éves már nem teljesen karrierje elején van, van munkatapasztalata, kapcsolatai, saját tőkéje is inkább, mint egy fiatalnak, viszont még tettekre készebb, aktívabb, mint a legtöbb 50 év feletti. A pályakezdő státusz szignifikáns, de negatív, vagyis kisebb eséllyel lesz egy pályakezdő munkanélküli azonnal vállalkozóvá. Ez fontos eredmény, megfontolandó a fiatalokat célzó programok szempontjából. Viszont ha egy pályakezdő már többszöri alkalommal munkanélküli akkor megnő az esélye annak, hogy utána támogatott vállalkozásba kezdjen. Ám önmagában az, hogy valaki többedik alkalommal munkanélküli szignifikánsan csökkenti az esélyét annak, hogy vállalkozóvá válást támogató programban vegyen részt. A harmadik, legtöbb változót tartalmazó modell specifikációban már szignifikáns a nem is, a férfiak nagyobb eséllyel vesznek részt vállalkozóvá válást támogató programban.

A regionális változók megerősítik a leíró táblázatokban is megmutatkozó eredményt, miszerint a Nyugat-Dunántúlon lakók válnak a legesélyesebben támogatott vállalkozóvá

munkanélküliségük után. De egyértelműen látszik az is, hogy mivel az EUs támogatások miatt a konvergencia régiókban több ilyen képzéssel, mentorálással és alaptőke-biztosítással kombinált komplex program futott, így mindenütt nagyobb az esélye annak, hogy valaki munkanélküliből támogatott vállalkozóvá váljon, mint a Közép-Magyarországi régióban. Viszont tudjuk azt is, hogy a regisztrált munkanélküliek legtöbbször az Észak- Magyarországi, Észak-Alföldi és Dél-Dunántúli régiókban vannak (ahol a romák és alacsony végzettségűek aránya is magas).

Második elemzésünkben a kontroll csoportra voltunk kíváncsiak (lásd 5. táblázat), vagyis arra, hogy azon munkanélküliek, akik nem kaptak kezelést, vagyis nem vettek részt semmilyen vállalkozóvá válást támogató komplex programban milyen eséllyel váltak vállalkozóvá, ugyanazon ismérvek mentén. Azt látjuk, hogy az iskolai végzettség szerepe hasonlóan nagyon fontos, s ismét emelkedő sorrendben, ám valamivel alacsonyabb esélyhányadosokkal. Tehát támogató program nélkül is a felsőfokú végzettséggel rendelkezők esélyei a legnagyobbak a vállalkozóvá válásra. Érdekes megemlíteni, hogy a férfiak nagyobb eséllyel váltak vállalkozóvá támogatás nélkül, mint a nők.

Ugyancsak nagyon erős tényező a szakértői, értelmiségi utolsó betöltött állás és a vezető beosztás, de itt megfordul a sorrend: a támogatási programban nem részesülők között a korábban vezető beosztást betöltők, illetve ilyen pozíciót keresők közt legesélyesebb a vállalkozóvá válás, valamivel erősebb 3,4 esélyhányadosal, mint a korábban szakértői pozíciót, értelmiségi foglalkozást betöltőknél (2,85). A korábban ipari és mezőgazdasági foglalkozásokat betöltők kevésbé esélyesek arra, hogy vállalkozóvá váljanak - negatív az összefüggés.

Szintén csökken az esélye a vállalkozóvá válásnak, ha az adott munkanélküli pályakezdő, illetve ha többedik alkalommal munkanélküli. Jól látszik azonban, hogy a támogatásban nem részesült pályakezdők között is, ha valaki már nem az első munkanélküli periódusában van, akkor valamelyest megnő az esélye annak, hogy vállalkozásba fogjon – de valamivel kevesebb ez az esély, mint a támogatásban részesülők között. Ezek szerint van pozitív hozadéka a munkanélküli fiatalok vállalkozóvá válását támogató programoknak, hisz nőtt az esélye a vállalkozás alapításnak.

5. Táblázat: Vállalkozóvá válásra ható tényezők támogatás nélkül

	(1)	(2)	(3)
Nem	1.234*** (0.0433)	1.210*** (0.0447)	1.418*** (0.0850)
Szakmunkás, szakiskolai végzettségű	1.755*** (0.123)	1.758*** (0.123)	1.589*** (0.202)
Középfokú végzettségű	3.564*** (0.248)	3.561*** (0.248)	2.835*** (0.369)
Felsőfokú végzettségű	4.813*** (0.411)	4.813*** (0.411)	3.272*** (0.509)
15-23 éves	0.541*** (0.0451)	0.541*** (0.0451)	0.504*** (0.0774)
24-29 éves	0.813*** (0.0378)	0.814*** (0.0379)	0.785*** (0.0584)
51-60 éves	0.599*** (0.0314)	0.600*** (0.0314)	0.604*** (0.0516)
61, és felette	0.202*** (0.0367)	0.203*** (0.0368)	0.202*** (0.0618)
Szakmunkás, szakiskolai végzettségű (keresett foglalkozás)	1.847*** (0.104)	1.849*** (0.105)	1.666*** (0.163)
Adminisztratív, szolgáltatói foglalkozások (keresett foglalkozás)	2.090*** (0.135)	2.093*** (0.135)	1.958*** (0.213)
Vezetői foglalkozások (keresett foglalkozás)	3.078*** (0.256)	3.086*** (0.257)	2.476*** (0.332)
Vezetői foglalkozások (utolsó foglalkozás)			3.458*** (0.486)
Szakértők, értelmiségi foglalkozások (utolsó foglalkozás)			2.859*** (0.391)
Adminisztratív, szolgáltatói foglalkozások (utolsó foglalkozás)			2.206*** (0.227)
Ipari, mezőgazdasági foglalkozások (utolsó foglalkozás)			1.382*** (0.139)
Pályakezdő-e	0.862* (0.0678)	0.590*** (0.108)	1.027 (0.486)
Munkanélküliségi periódus első hónapjában kapott álláskeresési járadék	1.000*** (5.82e-07)	1.000*** (5.82e-07)	1.000 (7.34e-07)
Munkanélküli periódus száma	0.724*** (0.0314)	0.707*** (0.0325)	0.554*** (0.0496)
Pályakezdő x munkanélküli periódus száma		1.287* (0.179)	1.080 (0.365)
Pályakezdő x nem		1.201* (0.131)	0.906 (0.283)
Közép-Dunántúl	0.868** (0.0561)	0.869** (0.0561)	0.888 (0.0878)
Nyugat-Dunántúl	0.910 (0.0631)	0.912 (0.0632)	1.000 (0.105)
Dél-Dunántúl	0.871** (0.0535)	0.872** (0.0535)	0.809** (0.0854)
Észak-Magyarország	0.641*** (0.0379)	0.642*** (0.0379)	0.604*** (0.0611)
Észak-Alföld	1.007 (0.0490)	1.008 (0.0491)	1.064 (0.0838)
Dél-Alföld	0.810*** (0.0463)	0.811*** (0.0463)	0.849* (0.0779)
Megfigyelések száma:	734,452	734,452	238,088

Esélyhányadosok, robusztus standard hibákkal, a referencia kategóriák: legfeljebb általános iskolai végzettség, 30-50 éves, keresett állás állománycsoportja esetében: betanított és segédmunkások, az utolsó állás állománycsoportja esetében képzettséget nem igénylő állások

Érdeemes rögzíteni, hogy a támogató programban nem részesülők között, aki már nem első alkalommal munkanélküli, az valamivel nagyobb eséllyel kezd vállalkozói tevékenységbe – mint a teljes sokaságban. Elképzelhető, hogy itt egyfajta szelekciós hatás érvényesül, aki eleve vállalkozóbb szellemű, van ötlete, esetleg tőkéje is - az nem fog részt venni az állami tanfolyamon? S mivel az induló tőketámogatást az ahhoz való részvételhez és az ott készített üzleti terv bemutatásához kötötték, aki nem ment tanfolyamra, az nem is tudott hozzáférni a kezdőtőke támogatáshoz sem. A támogatási programban nem kezelt munkanélküliek között fordított viszont a helyzet a régiókkal, minden régióban negatív az összefüggés, vagyis csökken az esélye a vállalkozóvá válásnak a közép-magyarországi régióhoz viszonyítva.

A legutolsó elemzésünkben azt vizsgáltuk (lásd 6. táblázat), hogy a vállalkozóvá váló munkanélkülieken belül milyen tulajdonságok mentén térnek el a programban résztvevő és a támogatás nélkül vállalkozóvá váló regisztráltak. Ezzel a modellel a program célzottságáról kaphatunk információt. A nemi dimenziót vizsgálva azt mondhatjuk, hogy a férfiak kevésbé éltek a támogatással. Azt is láthatjuk, hogy a magasabb végzettségűek, vagy akik korábban szaktudást/szakértelmet igénylő munkát végeztek, azok nagyobb eséllyel éltek a támogatással a vállalkozóvá válás során. Némileg jobban jutott el a támogatás azokhoz is, akik korábban már voltak munkanélküliek. A régiós változókat figyelve egyértelmű, hogy a program jobban célzott a nyugat-dunántúli, a dél-dunántúli és az észak-magyarországi régióra, mely egybevégt a konvergenciát segítő szemlélettel.

6. Táblázat: Vállalkozói támogatásra ható tényezők, a vállalkozóvá váló munkanélküliek között

	(1)	(2)	(3)
Nem	0.784*** (0.0427)	0.820*** (0.0473)	0.781** (0.0788)
Szaktanács, szakiskolai végzettségű	1.463*** (0.163)	1.458*** (0.163)	1.432* (0.301)
Középfokú végzettségű	1.460*** (0.158)	1.458*** (0.158)	1.331 (0.276)
Felsőfokú végzettségű	1.476*** (0.198)	1.473*** (0.198)	1.320 (0.320)
15-23 éves	1.016 (0.127)	1.019 (0.128)	0.878 (0.228)
24-29 éves	0.799*** (0.0601)	0.799*** (0.0600)	0.813 (0.103)
51-60 éves	0.914 (0.0766)	0.913 (0.0765)	0.836 (0.120)
61, és felette	0.471* (0.194)	0.467* (0.192)	0.685 (0.454)
Szaktanács, szakiskolai végzettségű (keresett foglalkozás)	1.344*** (0.114)	1.339*** (0.114)	1.038 (0.156)
Adminisztratív, szolgáltatói foglalkozások (keresett foglalkozás)	0.927 (0.0895)	0.931 (0.0901)	0.795 (0.136)
Vezetői foglalkozások (keresett foglalkozás)	0.992 (0.129)	0.996 (0.130)	0.899 (0.192)
Vezetői foglalkozások (utolsó foglalkozás)			1.149 (0.277)
Szakértők, értelmiségi foglalkozások (utolsó foglalkozás)			1.899*** (0.415)
Adminisztratív, szolgáltatói foglalkozások (utolsó foglalkozás)			1.333* (0.227)
Ipari, mezőgazdasági foglalkozások (utolsó foglalkozás)			1.683*** (0.284)
Pályakezdő-e	0.956 (0.113)	1.061 (0.316)	1.192 (0.951)
Munkanélküliségi periódus első hónapjában kapott álláskeresői járadék	1.000*** (1.02e-06)	1.000*** (1.02e-06)	1.000*** (1.34e-06)
Munkanélküli periódus száma	1.130* (0.0804)	1.116 (0.0844)	1.298* (0.189)
Pályakezdő x munkanélküli periódus száma		1.076 (0.241)	0.891 (0.500)
Pályakezdő x nem		0.674** (0.114)	0.891 (0.458)
Közép-Dunántúl	2.156*** (0.244)	2.149*** (0.243)	2.844*** (0.505)
Nyugat-Dunántúl	3.751*** (0.413)	3.738*** (0.411)	3.899*** (0.690)
Dél-Dunántúl	3.388*** (0.343)	3.381*** (0.343)	4.055*** (0.701)
Észak-Magyarország	3.261*** (0.323)	3.268*** (0.324)	4.900*** (0.813)
Észak-Alföld	1.813*** (0.169)	1.815*** (0.169)	2.334*** (0.367)
Dél-Alföld	2.661*** (0.265)	2.657*** (0.264)	3.150*** (0.522)
Megfigyelések száma:	6,291	6,291	2,342

Esélyhányadosok, robusztus standard hibákkal, referencia kategóriák: legfeljebb általános iskolai végzettség, 30-50 éves, keresett állás állománycsoportja esetében: betanított és segédmunkások, az utolsó állás állománycsoportja esetében képzettséget nem igénylő állások

.5. Összefoglalás

Jelen tanulmányban azt vizsgáltuk, hogy a 2014-2015 között legalább egy napig regisztrált munkanélküliek milyen tulajdonságok mentén vesznek részt a vállalkozóvá válást elősegítő programokban. Eredményeink szerint nagyon erős az iskolai végzettség összefüggése a vállalkozóvá válást támogató programban való részvétel esélyeivel. Egyértelműen látszik az is, hogy mivel az EUs támogatások miatt a konvergencia régiókban több ilyen képzéssel, mentorálással és alaptőke-biztosítással kombinált komplex program futott, így mindenütt nagyobb az esélye annak, hogy valaki munkanélküliből támogatott vállalkozóvá váljon, mint a Közép-Magyarországi régióban. A vállalkozóvá válást elősegítő programok hatásvizsgálatához elengedhetetlen a megfelelő kontroll-csoport kiválasztása, ezért azt is megnéztük, hogy milyen tényezők magyarázzák azt, hogy egy munkanélküli támogatás nélkül válik vállalkozóvá. Azt látjuk, hogy az iskolai végzettség szerepe hasonlóan nagyon fontos, ismét emelkedő sorrendben, ám valamivel alacsonyabb esélyhányadosokkal. Tehát támogató program nélkül is a felsőfokú végzettséggel rendelkezők esélyei a legnagyobbak a vállalkozóvá válásra. Ugyancsak nagyon erős tényező a szakértői, értelmiségi utolsó betöltött állás és a vezető beosztás, de itt megfordul a sorrend: a támogatási programban nem részesülők között a korábban vezető beosztást betöltők, illetve ilyen pozíciót keresők közt legesélyesebb a vállalkozóvá válás. Végül, de nem utolsó sorban megnéztük, hogy milyen változók alapján lehet a vállalkozói támogatás nélkül, illetve a vállalkozói támogatással vállalkozóvá váló munkanélkülieket megkülönböztetni. Azt találtuk, hogy a férfiak kevésbé éltek a támogatással, valamint megállapítottuk, hogy a magasabb végzettségűek, vagy akik korábban szaktudást/szakértelmet igénylő munkát végeztek, azok nagyobb eséllyel éltek a támogatással a vállalkozóvá válás során.

Hivatkozások

Almus, M. (2001): Evaluating the impact of public start-up assistance: Results from an econometric approach, Working Paper 01-23, Center for European Research

Caliendo, M., J. Hogenacker, S. Künn, and F. Wießner (2015): Subsidized start-ups out of unemployment: A comparison to regular business start-ups, *Small Business Economics*, 45:1, 165–190.

Molnár, G., Bazsalya, B., Bódis, L., & Kálmán, J. (2020). Public works in Hungary:: Actors, allocation mechanisms and labour market mobility effects. *socio.Hu*, 9(SI7), 117–142. <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2019en.116>

Pfeiffer, Friedhelm - Reize, Frank (2000). Business start-ups by the unemployed -- an econometric analysis based on firm data, *Labour Economics*, Elsevier, vol. 7(5), pages 629-663